

POZNANIE NA ZÁKLADE OBOZNÁMENOSTI A POZNANIE Z DESKRIPCIE

Bertrand RUSSELL

V tejto stati¹ budem uvažovať o tom, čo poznáme v prípadoch, v ktorých poznáme propozíciu o "tom takom-a-takom"² bez toho, že by sme vedeli, kto alebo čo je to také-a-také. Napríklad viem, že zvolený bude kandidát, ktorý dostane najviac hlasov, aj keď neviem, kto je tým kandidátom, ktorý dostane najviac hlasov. Budem uvažovať o tomto probléme: Čo vieme v takých prípadoch, v ktorých predmet je iba opísaný? Na inom mieste³ som o ňom uvažoval výlučne z logického hľadiska. Tu ho však chcem skúmať v súvislosti s teóriou poznania, ako aj vo vzťahu k logike, ale zvlášť na spomenutý logický rozbor logickú časť, podľa možnosti, čo najviac skrátim.

Najprv sa pokúsím vysvetliť, čo rozumiem pod "oboznámenosťou", aby som objasnil protiklad medzi "oboznámenosťou" a "deskripciou". Hovorím, že som *oboznámený* s predmetom, ak som s ním v priamom kognitívnom vzťahu, čiže ak som si priamo vedomý samého predmetu. Pod kognitívnym vzťahom tu nemám na mysli vzťah, ktorý konštituuje súd, ale vzťah, ktorý konštituuje prezentáciu. Myslím si totiž, že vzťah medzi subjektom a objektom, ktorý nazývam oboznámenosťou, je jednoducho inverziou vzťahu medzi objektom a subjektom, ktorý konštituuje prezentáciu. Ak teda povieme, že *S* je oboznámené s *O*, je to v podstate to isté, ako keď povieme, že *O* sa prezentuje subjektu *S*. So slovom *oboznámenosť* sú však späté iné asociácie než so slovom *prezentácia* a vyskytuje sa v iných prirodzených väzbách ako výraz *prezentácia*. Po prvé, podobne ako pre väčšinu kognitívnych slov platí, že s predmetom som oboznámený dokonca i vtedy, keď práve nie je pred mojou myslou [before my mind], za predpokladu, že pred mojou myslou už bol a opäť bude, ak sa naskytne príležitosť. V tom istom zmysle sa hovorí, že viem, že $2+2=4$, aj keď myslím na niečo iné. Po druhé, výraz *oboznámenosť* je viac než slovo *prezentácia* určené na zdôraznenie vzťahového charakteru príslušného faktu. Keď hovoríme o prezentáciách, hrozí nám podľa môjho názoru nebezpečenstvo, že tak zdôrazníme objekt, že pritom stratíme zo zreteľa subjekt. To nás môže priviesť k názoru, že nijaký subjekt neexistuje, teda k materializmu, alebo k názoru, že to, čo sa nám

prezentuje, je časť subjektu, a tak dospejeme k idealizmu a pri prehnaných skresleniach by sme mohli upadnúť do solipsizmu. Vo svojej terminológii chcem zachovať dualizmus subjektu a objektu, lebo ho pokladám za základný fakt, ktorý sa týka poznávania. Slovu *oboznámenosť* dávam prednosť preto, lebo zdôrazňuje potrebu subjektu, ktorý je oboznámený.

Ak sa spýtame, s akými druhmi objektov sme oboznámení, prvou a najzrejmějšíou odpoveďou je, že so *zmyslovými údajmi* [sense-data]. Keď vidím farbu alebo počujem zvuk, som s touto farbou alebo s týmto zvukom bezprostredne oboznámený. Zmyslový údaj, s ktorým som v takýchto prípadoch oboznámený, je zvyčajne, aj keď nie vždy, zložený. Zrejme je to najmä pri zraku. Nemám tým, samozrejme, na mysli len to, že predpokladaný fyzický predmet je zložený, ale aj to, že bezprostredne vnímateľný objekt je zložený a obsahuje časti, medzi ktorými sú priestorové vzťahy. Neľahkou otázkou je, či je možné byť si vedomý komplexu bez toho, že by sme si boli vedomí jeho zložiek. Vcelku sa však zdá, že neexistuje dôvod, prečo by to nebolo možné. Táto otázka sa stáva naliehavou v súvislosti so seba-vedomím, o ktorom teraz stručne pouvažujeme.

Zdá sa, že pri introspekcii sme si vedomí rôznych komplexov utváraných objektmi, ktoré sú s nami v rôznych kognitívnych a konatívnych vzťahoch. Keď vidím slnko, často okrem toho, že som si vedomý slnka, som si vedomý aj toho, že vidím slnko. Keď chcem jesť, často si uvedomujem, že chcem jesť. Ťažko však možno objaviť nejaký stav mysle, v ktorom som si - na rozdiel od komplexu, ktorého som zložkou [constituent] - vedomý seba samého. Problematika povahy seba-vedomia súvisí s našim predmetom veľmi málo a je príliš rozsiahla na to, aby sme ju tu zoširoka rozoberali. Ak však predpokladáme, že nie sme oboznámení so sebou, veľmi ťažko vysvetlíme samozrejme fakty. Je jasné, že nie sme *oboznámení* iba s komplexom "Ja-oboznámené-s-A", ale *poznáme* aj propozíciu "(ja) som oboznámený s A". Ak však pri analýze tohto komplexu neuznáme, že "ja" zastupuje určitý predmet bezprostrednej oboznámenosti, musíme predpokladať, že "ja" je niečo, čo poznáme z deskripcie. Názor, že neexistuje oboznámenosť s Ja, by sme mohli podporiť nasledujúcim argumentom: sme oboznámení s *oboznámenosťou* a vieme, že je to vzťah. Oboznámení sme aj s komplexom, v ktorom oboznámenosť chápeme ako spájajúci vzťah. Vieme teda, že tento komplex musí mať zložku, ktorá je oboznámená, čiže musí mať rovnako subjektovú ako aj objektovú zložku [term]. Túto subjektovú zložku definujeme ako "ja". "Ja" teda znamená "tá subjektová zložka, ktorú si pri jej uvedomení ja uvedomujem". To však nie je šťastný pokus o definíciu. Zrejme je teda nevyhnutné predpokladať, že som oboznámený so

sebou, a teda, že "ja" netreba definovať, pretože je len vlastným menom určitého predmetu. Pomocou seba-vedomia teda nevyjasníme otázku, či môžeme poznať komplex bez toho, že by sme poznali jeho zložky. Túto otázku však nebudem ďalej rozoberať, lebo pre náš cieľ nie je dôležitá.

Doteraz sme mali na zreteli výlučne tie akty uvedomenia, ktoré sa týkajú jednotlivých súcien [existents], ktoré možno v širokom zmysle slova nazvať zmyslovými údajmi. Z hľadiska teórie poznania je totiž introspektívne poznanie na tej istej úrovni, ako poznanie odvodené z videnia alebo počutia. Okrem toho, že si uvedomujeme objekty uvedeného druhu, teda okrem toho, že si uvedomujeme *jednotliviny*, takisto si uvedomujeme aj *všeobecniny*. Tento druh uvedomenia nazývame *chápanie* a všeobecninu, ktorú si uvedomujeme, nazývame *pojmem*. Neuvedomujeme si iba jednotlivé žlté, ale ak sme ich videli dostatočné množstvo a máme postačujúcu inteligenciu, uvedomujeme si všeobecninu *žltosť*. Táto všeobecnina je subjektom v súdoch ako "žltá sa líši od modrej" alebo "žltá sa menej podobá modrej ako zelená" a predikátom zasa v takých, ako "toto je žlté", kde "toto" je jednotlivý zmyslový údaj. Všeobecné vzťahy sú tiež objektmi uvedomenia: vyššie a nižšie, pred a po, podobnosť, túžba, vedomie seba atď. sú. zdá sa, všetko entity, ktorých si môžeme byť vedomí.

Možno namietnuť, že nikdy si neuvedomujeme sám všeobecný vzťah, ale len komplexy, v ktorých je zložkou. Možno napríklad povedať, že bezprostredne nepoznáme vzťah, akým je *pred*, aj keď rozumieme propozícii "toto je pred týmto" a môžeme si bezprostredne uvedomovať komplex ako "bytie tohto pred týmto". Tento názor však ťažko zladíme so skutočnosťou, že často poznáme propozície, v ktorých vzťah je subjektom alebo v ktorých jeho argumentmi nie sú určité dané objekty, ale "hocičo".⁴ Napríklad vieme, že ak jedna vec je pred druhou a druhá pred treťou, tak prvá je pred treťou - nehovoríme tu o nejakých určitých veciach, ale o "hocičom". Ťažko pochopiť, ako by sme to mohli o "pred" vedieť, kým by sme neboli oboznámení s "pred", a nie iba so skutočnými jednotlivými prípadmi, v ktorých jeden daný predmet je pred iným daným predmetom. Presnejšie povedané, ak analyzujeme súd ako "toto je pred týmto", pričom tento súd je odvodený z uvedomenia si nejakého komplexu, tak túto analýzu nepochopíme, kým nie sme oboznámení s významami príslušných termínov. Musíme teda predpokladať, že sme oboznámení s významom slova "pred", a nie iba s jeho inštanciami.

Existujú teda dva druhy objektov, ktorých sme si vedomí: jednotliviny a všeobecniny. Medzi jednotliviny zahrňam všetky súcna a všetky komplexy, ktorých jednou alebo viacerými časťami sú súcna ako toto-pred-týmto,

toto-nad-týmto, žltosť-tohto. Medzi všeobecniny zahrňam všetky predmety, ktoré nemajú nijakú jednotlivinu ako svoju časť. Rozlíšenie "všeobecnina-jednotlivina" je preto vyčerpávajúce. Mohli by sme ho tiež nazvať rozlíšením "abstraktné-konkrétne". Nie je celkom analogické s opozíciou "pojmem-vnem", pretože veci, ktoré si pamätáme alebo predstavujeme patria k jednotlivinám, ale sotva by sme ich nazvali vnemami. (Na druhej strane, všeobecniny, s ktorými sme oboznámení, možno stotožniť s pojмами.)

Uvidíme, že medzi veci, s ktorými sme oboznámení, nepatria fyzické predmety (ako protiklad k zmyslovým údajom) ani mysle iných ľudí. Tieto veci poznáme na základe toho, čo nazývam "poznáním z deskripcie", o čom budeme teraz uvažovať.

Pod "deskripciou" rozumiem zvrat tvaru "niečo také-a-také" alebo "to také-a-také". Zvrat tvaru "niečo také-a-také" budem nazývať "neurčitou"⁵ deskripciou; zvrat tvaru "to také-a-také" (v singulári) nazvem "určitou" deskripciou. "Nejaký muž" je teda neurčitá deskripcia a "(ten) muž so železnou maskou" je určitá deskripcia. S neurčitými deskripciami súvisia rôzne problémy, nebudem sa však nimi zaoberať, pretože sa problematiky, ktorá ma tu zaujíma, bezprostredne netýkajú. Budem skôr analyzovať povahu nášho poznania predmetov v takých prípadoch, pri ktorých vieme, že existuje nejaký predmet zodpovedajúci určitej deskripcii, hoci nie sme oboznámení s nijakým takým predmetom. Týka sa to výlučne *určitých* deskripcií. Ak teda ďalej budem hovoriť o "deskripciách", budem mať na mysli "určité deskripcie". Pod deskripciou teda rozumiem ľubovoľný zvrat tvaru "to také-a-také" v singulári.

Budem hovoriť, že objekt "poznáme z deskripcie", ak vieme, že je "tým takým-a-takým", t. j. ak vieme, že existuje iba jeden predmet s istou vlastnosťou. Pritom sa spravidla predpokladá, že tento predmet nepoznáme na základe oboznámenosti. Vieme, že muž so železnou maskou existoval a vieme o ňom mnohé propozície, no nevieme, kto to bol. Vieme, že bude zvolený kandidát, ktorý získa najviac hlasov a v tomto prípade sme tiež veľmi pravdepodobne oboznámení (v tom jedinom zmysle, v akom môžeme byť oboznámení s niekým iným) s človekom, ktorý je skutočne kandidátom, ktorý dostane najviac hlasov, ale nevieme, ktorý z kandidátov to je, t. j. nevieme nijakú propozíciu tvaru "*A* je tým kandidátom, ktorý získa najviac hlasov", kde *A* je meno jedného z kandidátov. Budeme hovoriť, že o tom takom-a-takom máme "*iba* deskriptívne poznanie" vtedy, ak nepoznáme nijakú propozíciu "*a* je to také-a-také", kde *a* je niečo, s čím sme oboznámení, hoci vieme, že to také-a-také existuje a hoci sme možno aj oboznámení s objektom, ktorý je v skutočnosti tým takým-a-takým.

Ak povieme, že "to také-a-také existuje", myslíme tým, že existuje práve jeden predmet, ktorý je tým takým-a-takým. Propozícia "*a* je tým takým-a-takým" znamená, že *a* má takú-a-takú vlastnosť a nič iné ju nemá. "Sir Joseph Larmor je (tento) kandidát Unionistov" znamená "Sir Joseph Larmor je kandidát Unionistov a nie je ním nikto iný". Ak sme teda oboznámení s predmetom, ktorý je tým takým-a-takým, vieme, že to také-a-také existuje. Môžeme však vedieť, že to také-a-také existuje, aj keď nie sme oboznámení s nijakým predmetom, o ktorom by sme vedeli, že je tým takým-a-takým, ba dokonca aj keď nie sme oboznámení s nijakým predmetom, ktorý je skutočne tým takým-a-takým.⁶

Bežné slová, dokonca i vlastné mená sú zvyčajne deskripciami. To znamená, že myšlienku osoby, ktorá správne používa nejaké vlastné meno, možno zvyčajne vyjadriť explicitne len po jeho nahradení deskripciou. Navyše deskripcia, ktorá je potrebná na vyjadrenie myšlienky, sa bude u rôznych ľudí alebo u toho istého človeka v rôznych časoch meniť. Nemenný zostáva (pokiaľ sa meno správne použije) len predmet, na ktorý sa dané meno vzťahuje. Pokiaľ sa však toto nemení, konkrétna deskripcia zvyčajne nevedie k zmene pravdivosti či nepravdivosti propozície, v ktorej sa meno vyskytuje.

Všimnime si niekoľko príkladov. Uvažujme o nejakom výroku o Bismarckovi. Ak predpokladáme, že existuje niečo ako bezprostredná oboznámenosť so sebou, sám Bismarck môže použiť svoje meno priamo na označenie konkrétnej osoby, s ktorou je oboznámený. V tomto prípade by sám mohol byť zložkou súdu, ktorý o sebe utvorí. Vlastné meno sa tu použije priamo tak, ako by sa malo použiť vždy, t. j. zastupuje iba istý predmet a nie deskripciu predmetu. Iný prípad nastáva, ak súd o Bismarckovi utvorí osoba, ktorá ho pozná. Táto osoba je oboznámená s určitými zmyslovými údajmi, ktoré spája (predpokladáme, že správne) s Bismarckovým telom. Jeho telo ako fyzický predmet a ešte viac jeho myseľ môžu byť známe iba ako telo a myseľ spojené s týmito zmyslovými údajmi. Sú teda známe z deskripcie. Do veľkej miery je samozrejme náhodné, ktoré črty výzoru nejakého človeka prídu na myseľ jeho priateľovi, keď na neho myslí. V skutočnosti je teda deskripcia, ktorá sa vyskytne v jeho mysli, náhodná. Podstatné však je, že hoci s príslušnou entitou nie je oboznámený, vie, že sa na ňu aplikujú rozmanité deskripcie.

Ak súd o Bismarckovi utvoríme my, teda ľudia, ktorí ho nepoznajú, deskripciou v našich myšliach pravdepodobne bude istá viac-menej vágna suma historických poznatkov - vo väčšine prípadov omnoho väčšia než treba na jeho identifikáciu. Na ilustráciu však predpokladajme, že o ňom

rozmyšľáme ako o "prvom kancelárovi nemeckej ríše". Všetky slová okrem "nemecký" sú tu abstraktné. Výraz "nemecký" bude mať opäť u rôznych ľudí rôzne významy. Niektorým pripomenie cestovanie po Nemecku, niektorým podobu Nemecka na mape atď. Ak však máme získať deskripciu, o ktorej vieme, že je aplikovateľná, v istom bode budeme nútení referovať na jednotlivinu, s ktorou sme oboznámení. Taká referencia je obsiahnutá v ľubovoľnej zmienke o minulom, súčasnom a budúcom (na rozdiel od určitých časových údajov) alebo o tu a tam, prípadne v tom, čo nám rozprávali iní. Mohlo by sa teda zdať, že deskripcia, o ktorej vieme, že je aplikovateľná na jednotlivinu, musí istým spôsobom obsahovať referenciu na nejakú jednotlivinu, s ktorou sme oboznámení, pokiaľ náš poznatok o opísanej veci nemá byť iba tým, čo logicky vyplýva z deskripcie. Napríklad deskripcia "najdlhšie žijúci človek" sa musí dať aplikovať na nejakého človeka. Lenže o ňom môžeme utvoriť iba sudy obsahujúce poznatky, ktoré o takom človeku poskytujú deskripcia. Ak však povieme "Prvý kancelár nemeckej ríše bol prefikovaný diplomat", o pravdivosti tohto súdu sa môžeme uistiť len na základe niečoho, s čím sme oboznámení - zvyčajne na základe počutého alebo prečítaného svedectva. Z psychologického hľadiska - nehľadiac na informáciu, ktorú oznamujeme iným, nehľadiac na fakt o skutočnom Bismarckovi, ktorý robí náš súd dôležitým - myšlienka, ktorú naozaj máme, obsahuje jednu alebo viac jednotlivín a inak pozostáva výlučne z pojmov. Podobne, všetky mená miest - Londýn, Anglicko, Európa, Zem, Slnecná sústava - pri použití vyžadujú uplatnenie deskripcií, ktoré vychádzajú z jednej alebo viacerých jednotlivín, s ktorými sme oboznámení. Mám podozrenie, že dokonca aj univerzum, ako o ňom uvažuje metafyzika, obsahuje také spojenie s jednotlivinami. Na druhej strane v logike, v ktorej sa nezaobráame iba tým, čo existuje, ale s hocičím, čo by malo či mohlo existovať alebo byť, na skutočné jednotliviny vôbec nereferujeme.

Mohlo by sa zdať, že ak vyslovíme výrok o niečom, čo poznáme len z deskripcie, často ho *zamýšľame* tvrdiť o skutočnej opísanej veci, a nie v takom tvare, v akom obsahuje deskripciu. To znamená, že ak povieme niečo o Bismarckovi, chceli by sme, keby to bolo možné, vysloviť súd, v ktorom by on sám mohol byť zložkou. Nevyhnutne však neuspějeme, pretože skutočný Bismarck je nám neznámy. Vieme však, že existuje objekt *B*, ktorý sa nazýva Bismarck a že Bismarck bol prefikovaný diplomat. Môžeme teda *opísať* propozíciu, ktorú by sme chceli tvrdiť, a to "*B* bol prefikovaný diplomat", kde *B* je predmet, ktorý je Bismarckom. Aj napriek rôznym používaným deskripciam sme schopní komunikovať vďaka tomu, že vieme, že existuje pravdivá propozícia o skutočnom Bismarckovi a je stále tá istá, hoci naše

propozície môžeme obmieňať (pokiaľ je deskripcia správna). Zaujímá nás táto opísaná propozícia, o ktorej vieme, že je pravdivá. S touto propozíciou však nie sme oboznámení, a hoci vieme, že je pravdivá, nepoznáme ju.

Uvidíme, že pri vzd'aloňovaní sa od oboznámenosti s jednotlivinami existujú rôzne stupne: Bismarck pre ľudí, ktorí ho poznajú; Bismarck pre tých, ktorí o ňom vedia len z dejín; muž so železnou maskou; najdlhšie žijúci človek. Postupne sa čoraz viac vzd'aloňujú od oboznámenosti s jednotlivinami; a podobná hierarchia sa vyskytuje aj v oblasti všeobecnín. Mnohé všeobecniny, podobne ako mnohé jednotliviny, poznáme len z deskripcie. Tak ako pri jednotlivinách je však v konečnom dôsledku poznanie o tom, čo poznáme z deskripcie, redukovateľné na poznanie o tom, čo poznáme na základe oboznámenosti.

Pri analýze propozícií s deskripciami sa uplatňuje tento fundamentálny epistemologický princíp: *Každá propozícia, ktorej rozumieme, musí pozostávať výlučne zo zložiek, s ktorými sme oboznámení.* Z toho, čo sme už povedali, je jasné, prečo obhajujem tento princíp a čo navrhujem, aby sme sa vyrovnali s tými propozíciami, ktoré ho na prvý pohľad porušujú. Uvedme najprv dôvody, prečo je tento princíp pravdivý.

Hlavný dôvod, pre ktorý treba tento princíp pokladať za pravdivý tkvie v tom, že sotva možno veriť tomu, že môžeme utvoriť súd alebo prijímať predpoklad bez toho, že by sme vedeli, o čom súdime alebo predpokladáme. Ak utvorím súd povedzme o Juliovi Caesarovi, skutočná osoba, ktorá bola Juliom Caesarom, zjavne nebude zložkou tohto súdu. Kým však pôjdeme ďalej, treba vysvetliť, čo mám na mysli, keď hovorím, že nejaká konkrétna entita je zložkou súdu alebo propozície, ktorej rozumieme. Začnime so súdmi: súd ako akt [occurrence] chápem ako vzťah mysle k niekoľkým entitám, ktoré utvárajú to, čo sa súdi. Ak napríklad súdim, že *A* miluje *B*, tak súd ako udalosť [event] spočíva v istom momente, v existencii špecifického štvorargumentového vzťahu, ktorý sa nazýva *súdenie*, a to medzi mnou, *A*, láskou a *B*. To znamená, že počas môjho súdenia existuje určitý komplex, ktorého zložkami sú: ja, *A*, láska a *B*, a tieto zložky spája vzťah *súdenia*. (*Láska* sa tu vyskytuje ako jeden z argumentov vzťahu súdenia, nie ako vzťah, ktorý tieto zložky spája.) Na inom mieste⁷ som už uviedol dôvody podporujúce tento názor a nebudem ich tu opakovať. Ak predpokladáme toto chápanie súdov, potom zložky súdu sú jednoducho zložkami komplexu, ktorý je súdom. Zložkami v uvedenom príklade sú teda ja, *A*, láska, *B* a súdenie. Ja a súdenie sú však zložky všetkých mojich súdov, takže *rozlišujúcimi* zložkami spomenutého konkrétneho súdu sú *A*, láska a *B*. Prejdime teraz k tzv. "rozumeniu propozícií". Treba uviesť, že medzi mnou, *A*,

láskou a *B* je možný iný vzťah, ktorý nazývam mojím *predpokladaním*, že *A* miluje *B*.⁸ Ak *predpokladáme*, že *A* miluje *B*, "rozumieme propozícii" *A miluje B*. Propozícii teda často rozumieme i vtedy, keď naše poznanie nestačí na utvorenie súdu. Podobne ako súdenie, aj predpokladanie je mnohoargumentový vzťah, v ktorom myseľ je jedným argumentom. Ostatné argumenty vzťahu sa nazývajú zložkami predpokladanej propozície. Uvedený princíp teda môžeme preformulovať takto: *Vždy, keď sa uskutočňuje vzťah predpokladania alebo súdenia, zložky, s ktorými prostredníctvom týchto vzťahov vstupuje do vzťahu predpokladajúca alebo súdiaca myseľ, musia byť zložkami, s ktorými je myseľ oboznámená*. To znamená iba toľko, že nemôžeme utvoriť súd alebo predpoklad bez toho, že by sme nevedeli, o čom je tento súd alebo predpoklad. Domnievam sa, že pravdivosť tohto princípu bude zrejmá, len čo ho pochopíme. Ďalej ho budem preto predpokladať a používať ako hlavnú zásadu pri analýze súdov, v ktorých sa vyskytujú deskripcie.

Predpokladám, že keď sa teraz vrátíme k Juliovi Caesarovi, pripustíme, že on sám nie je zložkou nijakého súdu, ktorý môžem utvoriť. Na tomto stupni treba však preskúmať názor, že súdy sa skladajú z tzv. "ideí" a že zložkou môjho súdu je "idea" Julia Caesara. Nazdávam sa, že zdanlivá prijateľnosť tohto názoru spočíva v neschopnosti sformulovať správnu teóriu deskripcii. Pod mojou "ideou" Julia Caesara možno rozumieť veci, ktoré o ňom viem, napr. to, že dobyl Galiu, bol zavraždený počas Marcových Íd alebo je postrachom školákov. Pripúšťam, ba aj tvrdím, že ak chceme objaviť, čo je skutočne v mojej mysli, keď súdim o Juliovi Caesarovi, vlastné meno "Julius Caesar" musíme nahradiť nejakou deskripciou, ktorú utvárajú niektoré moje poznatky o Juliovi Caesarovi. (Túto myšlienku často ilustrujem pomocou deskripcie "(ten) človek, ktorý sa volá *Julius Caesar*". Všetko ostatné o ňom som totiž mohol zabudnúť, no ak ho spomeniem, zjavne som nezabudol jeho meno.) Myslím si však, že aj keby teória, podľa ktorej sa súdy skladajú z ideí, bola navrhnutá v tejto podobe, je od základu nesprávna. Zdá sa, že podľa tohto názoru existuje mentálne súcno, ktoré možno nazvať "ideou" niečoho mimo mysle osoby, ktorá má túto ideu, a teda zložky súdu musia byť zložkami mysle súdiacej osoby, pretože súd je mentálna udalosť. Podľa tohto názoru sa však idey stávajú akýmsi závojom medzi nami a vecami mimo nás - poznanie nikdy nedospeje až k veciam, o ktorých predpokladáme, že ich poznávame, ale iba k ideám týchto vecí. Vzťah medzi mysl'ou, ideou a predmetom je tu celkom zahmlený a myslím si, že nijaké skúmanie nemôže odôvodniť vsunutie idey medzi myseľ a predmet. Nazdávam sa, že tento názor sa pestuje pre odpor k vzťahom, pričom sa predpokladá, že myseľ nemôže poznať predmet, ak "v" nej neexistuje niečo,

čo by sme mohli nazvať stavom poznania predmetu. Taký názor však vedie k nebezpečnému nekonečnému regresu, pretože vzťah idey k predmetu treba vysvetliť pomocou predpokladu, že táto idea sama má nejakú ideu predmetu atď. *ad infinitum*. Nevidím teda dôvod, prečo by sme mali veriť, že ak sme s nejakým predmetom oboznámení, existuje v nás niečo, čo možno nazvať "ideou" tohto predmetu. Naopak, podľa mňa oboznámenosť je vzťah, ktorý nevyžaduje nijakú takú zložku mysle, akú predpokladajú obhajcovia "ideí". Toto je samozrejme ťažká otázka a keby sme ju mali adekvátne rozobrať, veľmi by nás vzdialila od nášho predmetu. Uspokojím sa preto s uvedenými náznakmi a so záverom, že zložkami komplexu, ktorý je súdom, sú pri súdení skôr skutočné predmety, o ktorých súdime, než nejaké predpokladané čisto mentálne entity.

Ak teda poviem, že meno "Julius Caesar" musíme nahradiť nejakou deskripciou Julia Caesara, aby sme odhalili význam súdu, ktorý je so zreteľom na spomenuté meno o ňom, nemyslím tým, že ho musíme nahradiť ideou. Povedzme, že našou deskripciou je "(ten) človek, ktorý sa volá *Julius Caesar*" a našim súdom nech je "Julius Caesar bol zavraždený". Ten sa potom stáva súdom "človek, ktorý sa volá *Julius Caesar*, bol zavraždený". *Julius Caesar* je tu zvuk alebo tvar, s ktorým sme oboznámení a všetky ostatné zložky súdu (ak zanedbáme čas slovesa "byť") sú *pojmy*, s ktorými sme oboznámení. Tým sa náš súd úplne zredukuje na zložky, s ktorými sme oboznámení, ale sám Julius Caesar prestáva byť jeho zložkou. Tu sa však žiada výhrada, ktorú neskôr stručne vysvetlím, že zvrat "človek, ktorý sa volá *Julius Caesar*" nesmie byť, ako celok, zložkou nášho súdu, t. j. nesmie mať, ako celok, význam, ktorý vstupuje do súdu. Každá správna analýza musí teda uvedený zvrat rozložiť a nesmie s ním narábať ako s podriadeným komplexom, ktorý je časťou súdu. Súď "človek, ktorý sa volal *Julius Caesar* bol zavraždený" môžeme interpretovať ako "jeden a iba jeden človek sa volal *Julius Caesar* a ten bol zavraždený". Je jasné, že zvratu "človek, ktorý sa volá *Julius Caesar*" tu nezodpovedá nijaká zložka. Neexistuje teda dôvod pokladať ho za výraz vyjadrujúci zložku daného súdu a videli sme, že ho musíme rozložiť, ak máme byť oboznámení so všetkými jeho zložkami. K tomuto záveru sme dospeli na základe epistemologických úvah. Vnucuje sa nám aj ako záver logických úvah, ktoré teraz v krátkosti načrtnem.

Pri výrazoch ako "autor *Waverley*" sa bežne rozlišujú dva aspekty: význam a denotát. Významom je určitý komplex, ktorý pozostáva (prinajmenšom) z autorstva a románu *Waverley*, medzi ktorými je istý vzťah: denotátom je Scott. Podobne výraz "neoperení dvojnožci" má zložený význam, ktorého zložkami sú vlastnosti mať dve nohy a nemať perie; jeho

denotátom je množina ľudí. Teda keď povieme, že "Scott je autorom *Waverley*" alebo "Ľudia sú totožní s neoperenými dvojnožcami", tvrdíme totožnosť denotátu. Toto tvrdenie je cenné pre rôzne významy.⁹ Domnievam sa, že ak dualitu významu a denotátu budeme chápať ako základnú, bude zavádzajúca, hoci by sa aj dala správne interpretovať. Denotát nie je podľa mňa zložkou propozície s výnimkou vlastných mien, tj. slov, ktoré predmetu neprpisujú nijakú vlastnosť, ale ho iba a výlučne pomenujú. Ďalej by som mal prijať názor, že v tomto zmysle pravými menami jednotlivín sú len dve slová, a to "ja" a "toto".

Jeden dôvod, prečo denotát nemožno pokladať za zložku propozície je, že propozíciu môžeme poznať i vtedy, keď nie sme oboznámení s denotátom. Propozíciu "Autor *Waverley* je spisovateľ" poznali aj ľudia, ktorí nevedeli, že "autor *Waverley*" denotuje Scotta. Tento dôvod bol už dostatočne zdôraznený.

Druhým dôvodom je, že propozície o "tom takom-a-takom" sú možné aj vtedy, keď "to také-a-také" nemá denotát. Všimnime si napr. výroky "(Tá) zlatá hora neexistuje" alebo "(Ten) okrúhly štvorec je kontradiktorický". Ak máme zachovať dualitu významu a denotátu, musíme spolu s Meinongom povedať, že existujú predmety ako zlatá hora a okrúhly štvorec, aj keď nemajú bytie. Musíme dokonca pripustiť, že súcno okrúhly štvorec je súcnom, ale neexistuje.¹⁰ Meinong to nepokladal za kontradikciu, ale ja sa nezdávam, že to tak nie je. Naozaj sa mi zdá evidentné, že v súde "Neexistuje nič také ako zlatá hora" sa existencia takého predmetu nepredpokladá. Ak sa však toto pripustí, potom na základe podobnosti dospejeme k záveru, že nijaký súd o "tom takom-a-takom" v skutočnosti nezahŕňa to také-a-také ako svoju zložku.

Slečna Jonesová¹¹ tvrdí, že bez ťažkostí možno pripustiť kontradiktórické predikáty, ktoré sa týkajú predmetov ako "súčasný kráľ Francúzska", pretože sám tento predmet je kontradiktórický. Samozrejme, mohli by sme teraz argumentovať, že tento predmet nie je kontradiktórický ako je to v prípade okrúhleho štvorca, ale iba neexistuje. Tým sa však nedostaneme ku koreňu veci. Skutočnou námietkou proti takému tvrdeniu je, že zákon kontradikcie by nemal byť sformulovaný v tradičnej podobe " A nie je zároveň B aj non- B ", ale v tvare "nijaká propozícia nie je pravdivá a zároveň nepravdivá". Spomenutý zákon v tradičnom tvare sa aplikuje iba na propozície, ktoré subjektu pripisujú predikát. Ak ho sformulujeme v termínoch propozície a nie subjektu a predikátu, hneď bude zrejmé, že propozície o súčasnom kráľovi Francúzska alebo okrúhlym štvorci nie sú nijakou

výnimkou, ale podobne ako ostatné propozície nedokážu byť aj pravdivé aj nepravdivé.

Slečna Jonesová¹² dokazuje, že vo výroku "Scott je autor *Waverley*" sa tvrdí identita medzi denotátmi *Scotta* a *autora Waverley*. Lenže pri výbere medzi alternatívnymi významami tohto tvrdenia narazíme na istú ťažkosť. V prvom rade si treba všimnúť, že *autor Waverley* nie je iba meno ako *Scott*. *Scott* je iba zvuk alebo tvar, ktorý sa na základe dohody používa na označenie určitej osoby; neposkytuje nám o nej nijakú informáciu a nespájame s ním nič, čo možno nazvať významom v protiklade k denotátu. (Zanedbávam fakt, o ktorom som uvažoval, že vlastné mená v skutočnosti zastupujú deskripcie.) *Autor Waverley* však nie je konvenčne vybrané meno Scotta. Prvok čirej konvencie tu prislúcha jednotlivým slovám *autor* a *Waverley*. Ak je dané, čo tieto slová zastupujú, *autor Waverley* nie je viac arbitrárny. Keď povieme, že Scott je autorom *Waverley*, nekonštatujeme, že tieto dve slová sú menami jedného človeka, čo by sme urobili, keby sme povedali "Scott je Sir Walter". Meno človeka je to, ako sa volá, ale aj keby sme Scotta akokoľvek často nazývali autorom *Waverley*, neurobilo by to z neho tohto autora; musel *Waverley* naozaj napísať, čo nemá s menami nič spoločné.

Ak potom tvrdíme totožnosť denotátu, nemôžeme pod *denotáciou* rozumieť iba vzťah mena k pomenovanej veci. V skutočnosti bude správnejšie povedať, že význam výrazu "Scott" je denotátom zvratu "autor *Waverley*". Vzťah výrazu "Scott" k Scottovi spočíva v tom, že "Scott" znamená Scotta, práve tak, ako vzťah výrazu "autor" k pojmu, ktorý sa tak nazýva, spočíva v tom, že "autor" znamená tento pojem. Ak teda vo výraze "autor *Waverley*" odlíšime význam od denotátu, budeme musieť povedať, že "Scott" má význam, ale nie denotát. Takisto, keď povieme "Scott je autor *Waverley*", pre naše tvrdenie bude relevantný význam zvratu "autor *Waverley*". Pretože keby relevantný bol sám denotát, ľubovoľný iný zvrat s tým istým denotátom by dával tú istú propozíciu. Takže propozícia "Scott je autor *Marmion*" by bola tou istou propozíciou ako "Scott je autor *Waverley*". Je však zrejme, že to tak nie je, pretože z prvej vety sa dozvedáme, že Scott napísal *Marmion* a z druhej zase, že napísal *Waverley*, no prvá nám nič nehovorí o *Waverley* a druhá nič o *Marmion*. Pre "Scott je autorom *Waverley*" je teda relevantný význam výrazu "autor *Waverley*", a nie jeho denotát.

Zhodli sme sa teda na tom, že "autor *Waverley*" nie je iba meno a že jeho význam je relevantný pre propozíciu, v ktorej sa vyskytuje. Ak máme povedať, podobne ako slečna Jonesová, že vo vete "Scott je autor *Waverley*" sa tvrdí totožnosť denotátu, denotát výrazu "autor *Waverley*" musíme

pokladať za denotát toho, čo sa *mieni* výrazom "autor *Waverley*". Nech M je význam uvedenej deskripcie. M je teda to, čo táto deskripcia znamená. Potom by sme mali predpokladať, že "Scott je autorom *Waverley*" znamená "Scott je denotátom M ". Našu propozíciu sme tu však objasnili pomocou inej propozície tej istej formy, takže k skutočnému vysvetleniu sme sa vôbec nepriblížili. Podľa teórie, ktorú teraz skúmame, zvrat "(ten) denotát [významu] M " má podobne ako výraz "autor *Waverley*" význam aj denotát. Ak jeho význam nazveme M' , naša propozícia bude "Scott je denotátom M' ". To však vedie k nekonečnému regresu. Takže, pokus pokladať našu propozíciu za tvrdenie o totožnosti denotátu, zlyhal. Musíme preto nájsť nejakú inú analýzu. Keď túto analýzu dokončíme, budeme schopní reinterpretovať zvrat "totožnosť denotátu", ktorý zostáva nejasný, pokiaľ ho chápeme ako fundamentálny.

Najprv si musíme všimnúť, že v nijakej propozícii o "autorovi *Waverley*" sa nevyskytuje sám denotát, t. j. Scott, pokiaľ v nej chýba explicitná zmienka o Scottovi, ale len pojem denotátu, ktorý reprezentuje premenná. Keď napríklad povieme "Autor *Waverley* je autor *Marmion*", určite tým netvrdíme, že jeden aj druhý bol Scottom - mohli sme zabudnúť, že existuje osoba ako Scott. Povieme, že existuje nejaký človek, ktorý bol autorom *Waverley* a autorom *Marmion*. To znamená, že existuje niekto, kto napísal *Waverley* a *Marmion* a nenapísal ich nikto iný. Totožnosť sa teda týka premennej, čiže nejakého neurčitého subjektu, "niekoho". Propozícii o "autorovi *Waverley*" môžeme preto porozumieť bez toho, žeby sme vedeli, o koho ide. Keď povieme "Autor *Waverley* bol básnik", máme na mysli "Jeden a iba jeden človek napísal *Waverley* a ten bol básnik". Keď povieme "Autorom *Waverley* bol Scott", máme na mysli "Jeden a iba jeden človek napísal *Waverley* a ten bol Scottom". Ide tu o totožnosť premennej, tj. neurčeného subjektu ("on") a Scotta. Zvrat "autor *Waverley*" sme analýzou odstránili a viac sa v propozícii ako jej zložka nevyskytuje.¹³

Zvrat "autor *Waverley*" musíme analýzou odstrániť z nasledujúceho dôvodu. Je jasné, že keď povieme "Autor *Waverley* je autorom *Marmion*", je vyjadruje totožnosť. Videli sme tiež, že spoločný denotát - Scott - nie je zložkou tejto propozície, kým významy (ak vôbec nejaké majú) výrazov "autor *Waverley*" a "autor *Marmion*" nie sú totožné. Videli sme tiež, že v ľubovoľnom zmysle, v ktorom význam slova je zložkou propozície, ktorej verbálne vyjadrenie obsahuje toto slovo, "Scott" znamená skutočného človeka Scotta v tom istom zmysle, ako "autor" znamená určitú všeobecninu. Teda keby výraz "autor *Waverley*" bol podriadeným komplexom uvedenej propozície, jeho význam by musel byť tým, o čom sme povedali, že je totožný

s významom výrazu "autor *Marmion*". Je jasné, že to neplatí a že jediným východiskom je povedať "autor *Waverley*" sám osebe nemá význam, aj keď výrazy, ktorých je časťou, ho majú. To znamená, že pri správnej analýze musí táto deskripcia zo spomenutej propozície zmiznúť. To dosiahneme, keď uvedenú propozíciu analyzujeme takto: "Nieкто napísal *Waverley* a ne-napísal to nikto iný a ten nieкто napísal aj *Marmion* a neurobil to nikto iný". Jednoduchšie to môžeme vyjadriť tak, že propozičná funkcia "*x* napísal *Waverley* a *Marmion* a nikto iný ich nenapísal" môže byť pravdivá, t. j. je pravdivá pri nejakej hodnote *x*. Pravým subjektom nášho súdu je teda propozičná funkcia, t. j. komplex, ktorý obsahuje nejakú neurčenú zložku a stane sa propozíciou, len čo sa táto zložka určí.

Teraz môžeme definovať denotát zvratu. Ak vieme, že propozícia "*a* je to také-a-také" je pravdivá, teda *a* je také-a-také a nič iné také nie je, *a* nazývame denotátom zvratu "to také-a-také". Veľká väčšina propozícií o "tom takom-a-takom" zostane pravdivá, resp. nepravdivá, ak namiesto výrazu "to také-a-také" dosadíme *a*, pričom *a* je denotátom tohto zvratu. Také propozície zostanú pravdivé či nepravdivé aj vtedy, keď výraz "to také-a-také" nahradíme iným zvratom s tým istým denotátom. Ako praktickí ľudia sa teda zaujíname viac o denotát než deskripciu, pretože denotát rozhoduje o pravdivosti alebo nepravdivosti mnohých výrokov, v ktorých sa táto deskripcia vyskytuje. Pri uvedených úvahách o vzťahoch medzi deskripciou a oboznámenosťou sme navyše videli, že často chceme dosiahnuť denotát a prekážala nám v tom iba absencia oboznámenosti: v takých prípadoch deskripcia je iba spôsob, ktorý používame, aby sme sa dostali podľa možnosti čo najbližšie k denotátu. Je teda prirodzené predpokladať, že denotát je časťou propozície, v ktorej sa príslušná deskripcia vyskytuje. Pomocou logických a epistemologických dôvodov sme však zistili, že je to omyl. Skutočný predmet (ak vôbec nejaký), ktorý je denotátom, nie je (pokiaľ chýba explicitná zmienka o ňom) zložkou propozície, v ktorej sa deskripcia vyskytuje. Preto potrebujeme byť oboznámení so zložkami danej deskripcie, ale nie s jej denotátom, aby sme takej propozícii rozumeli. Prvým výsledkom analýzy propozícií s gramatickým subjektom "to také-a-také" je dosadenie premennej ako subjektu; tým získame propozíciu tvaru "Existuje *niečo*, čo je samo také-a-také a toto *niečo* je také-a-onaké"¹⁴. Ďalšia analýza propozícií o "tom takom-a-takom" je spojená s problémom povahy premennej, teda s významami výrazov *niečo*, *čokoľvek* a *všetko*. Je to ťažký problém, o ktorom tu nebudem hovoriť.

Celú našu úvahu teraz zhrňme: Na začiatku sme rozlíšili dva druhy poznania predmetov, a to poznanie na základe *oboznámenosti* a poznanie

z deskripcie. Len prvý druh privádza sám predmet pred myseľ. Oboznámení sme so zmyslovými údajmi, s mnohými všeobecninami a možno so sebou, ale nie s fyzickými predmetmi a inými mysl'ami. Deskriptívne poznanie predmetu je poznanie, ktoré máme vtedy, keď vieme, že je to predmet s vlastnosťou alebo vlastnosťami, s ktorými sme oboznámení; to znamená, že ak vieme, že spomenutá vlastnosť alebo vlastnosti patria jednému predmetu a nie viacerým, môžeme povedať, že tento predmet poznáme z deskripcie, bez ohľadu na to, či sme s ním aj oboznámení alebo nie. Fyzické predmety a iné mysle poznáme iba z deskripcie, pričom tieto deskripcie zvyčajne obsahujú zmyslové údaje. Všetky nám zrozumiteľné propozície, či už sa primárne týkajú vecí, ktoré poznáme iba z deskripcie alebo nie, pozostávajú výlučne so zložiek, s ktorými sme oboznámení, pretože zložka, s ktorou nie sme oboznámení, je pre nás nezrozumiteľná. Zistili sme, že súd nie je zložený z mentálnych zložiek nazývaných "idey", ale pozostáva z komplexu, ktorého zložkami sú myseľ a určité predmety, jednotliviny alebo všeobecniny. (Aspoň jedna zložka musí byť všeobecnina.) Pri správnej analýze súdu, musí byť myseľ ako zložka tohto súdu oboznámená so všetkými predmetmi, ktoré sú jeho zložkami. Tento záver nás núti analyzovať deskriptívne zvraty vyskytujúce sa v propozíciách a konštatovať, že predmety, ktoré sú denotátmi týchto zvrátov, nie sú zložkami súdov, v ktorých sa také výrazy vyskytujú (pokiaľ súd neobsahuje explicitnú zmienku o týchto predmetoch). Dospeli sme tak k názoru (ktorý podporujú aj čisto logické dôvody), že Scott nie je zložkou súdu "autor *Marmion* je autorom *Waverley*" a tento súd nemôžeme vysvetliť tak, že tvrdí totožnosť denotátu pri rozdielnosti konotácie. Evidentne tiež netvrdí totožnosť významu. Také súdy možno preto analyzovať iba tak, že deskriptívne zvraty rozložíme, zavedieme premennú a propozičné funkcie pochopíme ako základné [ultimate] predmety. V skutočnosti "to také-a-také je také-a-onaké" znamená "x je také-a-také a nič iné nie je také a x je také-a-onaké" môže byť pravdivé. Analýza takých súdov obsahuje mnoho nových problémov, no v tejto stati sa nimi nebudem zaoberať.

POZNÁMKY

¹ Prekladali sme z anglického originálu Knowledge by Acquaintance and Knowledge by Description. In: Salmon, N. - Soames, S. (eds.): **Propositions and Attitudes**. Oxford University Press, Oxford 1988, 16-32. Prvé vydanie in: **Proceedings of the Aristotelian Society** 11 (1910-11), 108-128. Tento článok je súčasťou zborníka Russellových statí **Mysticism and Logic**. (pozn. prekl.)

² V angličtine sa uvádza výraz "the so-and-so" zastupujúci tzv. určitú deskripciu, v ktorej po určitom člene *the* nasleduje podstatné meno v jednotnom čísle, či už bližšie určené alebo nie. Na niektorých miestach textu Russell uvažuje i o tzv. neurčitých deskripciách, ktoré zastupuje anglický výraz "a so-and-so". V slovenčine určitý aj neurčitý člen chýba, preto deskripcie takto nerozlišujeme. Problémy, ktoré v tejto súvislosti s prekladom vznikajú, riešime tak, že určitý člen prekladáme ukazovacím zámenom "ten" ("lá", "to") a neurčitý člen neurčitém zámenom "nejaký" ("nejaká", "nejaké"), ktoré najvernejšie zachytávajú ich význam, hoci nie vo všetkých kontextoch. (pozn. prekl.)

³ Pozri nižšie uvedené odkazy.

⁴ Výrazom "anything" ("hocičo", "čokoľvek") má Russell na mysli individuovú premennú. Uvedený príklad teda ozrejmuje skutočnosť, že ak rozumieme nejakému vzťahu, rozumieme forme tvaru "x je pred y". (pozn. prekl.)

⁵ V tejto stati je Russellov výraz pre neurčitú deskripciu "ambiguous description", teda "mnohoznačná deskripcia". V iných statiach (*On Denoting, Descriptions*) používa výraz "indefinite description", ktorý je v slovenských prekladoch uvedených statí preložený ako "neurčitý opis" (pozri tiež pozn. 13). Keďže nijaký významový rozdiel tu nie je, dávame prednosť zaužívanej terminológii. (pozn. prekl.)

⁶ Russell tu má na mysli prípady, v ktorých máme nejakú evidenciu o tom, že určitý predmet existuje, t.j. máme o ňom nejaký poznatok, ale sám predmet nepoznáme. Napríklad, ak nemáme výhľad na železnicu, no počujeme piskat' prichádzajúci vlak, môžeme o ňom sformulovať niektoré poznatky, aj keď tento vlak sám nepoznáme. (pozn. prekl.)

⁷ Pozri *The Nature of Truth* vo *Philosophical Essays*.

⁸ Pozri Meinong, *Über Annahmen*. Pôvodne som v protiklade k Meinongovi predpokladal, že vzťah predpokladania by mohol byť iba vzťahom prezentácie. Teraz si však myslím, že som sa mylil a Meinong mal pravdu. Môj súčasný názor je však založený na teórii, že v súde ani v predpoklade neexistuje nijaký jeden Objektív, ale že niektoré zložky súdu alebo predpokladu sú v mnohoargumentovom vzťahu k mysli.

⁹ V súčasnosti tento názor obhajuje slečna E. E. Jonesová, *A New Law of Thought and its Implications, Mind* (január, 1911).

¹⁰ Pozri Meinong, *Über Annahmen*, 2. vydanie (Lipsko, 1910), 141.

¹¹ Pozri *Mind* (júl 1910), 380.

¹² Pozri *Mind* (júl 1910), 379.

¹³ Táto teória aj s logickými základmi, ktoré ju podporujú, je dôsledne rozpracovaná v *Principia Mathematica*, vol. I, kap. III; menej úplne v *Mind* (október, 1905).

[V slovenčine sú preložené dve state k tejto téme: O označovaní, in: *Organon* F 2 (1995), č. 2, 137-151 (prvé anglické vydanie: *On Denoting*, in: *Mind* 14 (1905), 479-493) a Opisy, in: tamže, 152-162 (ide o preklad 16. kapitoly knihy *Introduction to Mathematical Philosophy*. London. George Allen and Unwin Ltd. 1967; často je však vydávaná samostatne ako stať. (pozn. prekl.)]

¹⁴ V angličtine: "there is *something* which alone is so-and-so, and that *something* is such-and-such". "So-and-so" prekladáme výrazom "také-a-také" a "such-and-such" výrazom "také-a-onaké". Prvý výraz tu zastupuje predikát či predikáty, pomocou ktorých sa vyčleňuje objekt deskripcie (obsahujúcej tento predikát či predikáty) a druhý výraz zastupuje predikát, ktorým objektu deskripcie pripisujeme nejakú vlastnosť. Napríklad, vo výroku "Existuje niečo, čo je samo predsedom slovenskej vlády a toto niečo je obyvateľom Bratislavy", výrazu "také-a-také" zodpovedá "predseda slovenskej vlády" a výrazu "také-a-onaké" predikát "obyvateľ Bratislavy". (pozn. prekl.)

Z anglického originálu preložili Marián Zouhar a Pavel Čmorej